

Relativistická fyzika I

◦ zdroje: [1] • J. Bičák, V. N. Rudenko: Teorie relativity a gravitační vlny (skripta) - kapitoly: 1.6, 2.2

[2] • skripta GTR... J. Bičák, O. Semerák: Relativistic physics - kapitoly: 18, 18.1, 18.1.2

Lokální referenční systém, Fermiho-Walkerův přenos (v STR)

◦ rovnice pro Fermiho přenos vektoru S^{μ} ($S_{\mu} w^{\mu} = 0$) podél světočáry $x^{\mu}(\tau)$: $\frac{dS^{\mu}}{d\tau} = (S_{\nu} \frac{dw^{\nu}}{d\tau}) w^{\mu}$ (FP)₁
(např.: spin)

... kde: • τ - vlastní čas hmotného středů fyzikálního systému

• $w^{\mu} = \frac{dx^{\mu}}{d\tau}$ - tečný vektor (čtyřrychlost systému)
(norma: $w_{\mu} w^{\mu} = -1$)

◦ Fermiho přenos (FP)₁ zachovává ortogonalitu i velikost vektorů kolmých k w^{μ}

lze jej využít k zavedení lokálního referenčního systému (LRS) urychleného pozorovatele

◦ fyzikální realizace LRS:

↳ osy LRS mohou být realizovány pomocí tří na sebe kolmých setrvačnicků, přičemž 1 setrvačnick je upevněn ve svém vlastním hmotném středě

↳ hmotné středě lze zvolit tak, že jsou pro všechny tři setrvačnický ve společném bodě

↳ pokud síla urychlující triádu setrvačnicků působí pouze ve společném vlastním hmotném středě, vektor spinu každého setrvačnicku se přenáší fermiovsky \Rightarrow tyto tři vektory spinu zvolíme jako vektory báze $e^{\mu}_{(i)}$ ($i=1,2,3$)

• mějme tedy tuto triádu báze vektorů $e^{\mu}_{(i)}$:

↳ předpokládáme, že v daném čase $\tau = \tau_0$ máme: $\left\{ \begin{array}{l} \rightarrow \text{ortonormalitu báze: } \eta_{\mu\nu} e^{\mu}_{(i)} e^{\nu}_{(j)} = \delta_{ij} \\ \rightarrow \text{kolmost báze k } w^{\mu}: \eta_{\mu\nu} e^{\mu}_{(i)} w^{\nu} = 0 \end{array} \right.$

↳ v libovolném dalším čase τ podél světočáry definujeme pomocí (FP)₁ vektory $e^{\mu}_{(i)}(\tau)$:

$$\frac{de^{\mu}_{(i)}}{d\tau} = (e_{(i)\nu} \frac{dw^{\nu}}{d\tau}) w^{\mu}$$

↳ z vlastností (FP)₁ pak plyne:

↳ v $t\tau$ budou vektory $e^{\mu}_{(i)}(\tau)$ tvořit s vektorem w^{μ} "ortonormální" tetradu
(\leftarrow N.B.: $w_{\mu} w^{\mu} = -1$)

↳ triáda $e^{\mu}_{(i)}$ je nerotující (ve smyslu, že jednotlivé vektory $e^{\mu}_{(i)}$ nekonají rotaci vůči osám vůči osám inerciálního systému, v němž je v daném okamžiku $w^{\mu} = (1, 0, 0, 0)$)

◦ Fermiho přenos je definovaný pouze pro vektory kolmé na w^{μ} - jeho zobecněním pro libovolný vektor W^{μ} získáme rovnici pro Fermiho-Walkerův přenos vektoru podél světočáry $x^{\mu}(\tau)$:

$$\frac{dW^{\mu}}{d\tau} = (W_{\nu} \frac{dw^{\nu}}{d\tau}) w^{\mu} - (W_{\nu} w^{\nu}) \frac{dw^{\mu}}{d\tau} \quad (\text{FWP})_1$$

• některé vlastnosti:

(další vlastnosti a důkazy - viz později)

↳ pro W^μ splňující $W_\mu w^\mu = 0$ rovnice (FWP)₁ přejde na rovnici (FP)₁

↳ tečný vektor čtyřrychlosti w^μ se podél světové křivky $x^\mu(\tau)$ přenáší Fermi-Walkerovým přenosem \Rightarrow
 \Rightarrow čtveřice ortonormálních vektorů $\{e_{(0)}^\mu\}$ ($\lambda = 0, 1, 2, 3$) s $e_{(0)}^\mu = w^\mu$ tedy představuje
přirozenou nerotující tetradu urychleného pozorovatele

• pozn.: (FWP)₁ lze přepsat do tvaru: $\frac{dW^\mu}{d\tau} = -\Omega^{\mu\nu} W_\nu$, kde: $\Rightarrow \Omega^{\mu\nu} = -\Omega^{\nu\mu} = a^\mu w^\nu - w^\mu a^\nu$
 $\rightarrow a^\mu = \frac{dw^\mu}{d\tau}$

↳ vektor W^μ koná rotaci v rovině (w^μ, a^μ)

(• N.B.: - mluvíme o "rotaci", ale obecně se může jednat i o boost \rightarrow
 \rightarrow např.: pokud budou nenulové pouze složky $\Omega^{tx} = -\Omega^{xt}$)

Zobecnění na křivé prostory

- v případě přítomnosti gravitace musíme převést předchozí vztahy do kovariantního tvaru

Částice se spinem a Fermiho-Walkerův

- Nejprve stručně zmíníme několik případů pohybu částice v křivém prostoročase:

□ volně padající testovací částice

↳ pohyb po geodetice \Leftrightarrow čtyřzrychlení částice: $a^\mu = \frac{Dw^\mu}{d\tau} = w^\mu{}_{;\nu} w^\nu = 0$... kde: $\rightarrow w^\mu = \frac{dx^\mu}{d\tau}$
 $\rightarrow w_\mu w^\mu = -1$

□ volně padající částice se spinem

↳ jelikož na částici nepůsobí žádné vnější (negravitační) síly, bude se spin S^μ podél geodetiky přenášet paralelně, tj.: $\frac{DS^\mu}{d\tau} = 0$, přičemž stále musí platit $S_\mu w^\mu = 0$ (viz definice spinu)

□ částice se spinem, na kterou působí vnější síla f^μ

↳ pohybová rovnice: $a^\mu = \frac{Dw^\mu}{d\tau} = \frac{f^\mu}{m}$

↳ pokud síla bude působit v těžišti částice, získáme přepisem rovnice (FP)₁ do kovariantního

tvaru vztah pro přenos vektoru spinu: $\frac{DS^\mu}{d\tau} = \left(S_\nu \frac{Dw^\nu}{d\tau} \right) w^\mu$ (FP)₂

↳ rovnice pro Fermiho přenos v gravitačním poli

• pozn.: čtyřsílu f^μ nalezneme v libovolném systému tak, že vyjdeme ze vztahu pro čtyřsílu v LLSu, a tento vztah pak přetranformujeme jako čtyřvektor do obecného systému souřadnic \uparrow (např. lze zvolit ten, ve kterém částice stojí)

- obdobně přepisem rce (FWP)₂ do kovariantního tvaru získáme rovnici pro Fermiho-Walkerův přenos vektoru W^μ v obecném gravitačním poli:

$$\frac{DW^\mu}{d\tau} = \left(W_\nu \frac{Dw^\nu}{d\tau} \right) w^\mu - (W_\nu w^\nu) \frac{Dw^\mu}{d\tau} \quad (\text{FWP})_2$$

• vlastnosti:

↳ zachování skalárního součinu

$$\left| \begin{aligned} \dots \text{důkaz: } \frac{d}{d\tau} (g_{\mu\nu} V^\mu W^\nu) &= \frac{D}{d\tau} (g_{\mu\nu} V^\mu W^\nu) = g_{\mu\nu} \frac{DV^\mu}{d\tau} W^\nu + g_{\mu\nu} V^\mu \frac{DW^\nu}{d\tau} \stackrel{(\text{FWP})_2}{=} \\ &= g_{\mu\nu} (w^\sigma a^\sigma - w^\sigma a^\mu) V_\sigma W^\nu + g_{\mu\nu} V^\mu (w^\nu a^\sigma - w^\sigma a^\nu) W_\sigma = \\ &= (w^\mu a^\sigma - w^\sigma a^\mu) V_\sigma W_\mu + (w^\nu a^\sigma - w^\sigma a^\nu) V_\nu W_\sigma = \underline{0} \end{aligned} \right|$$

↳ v případě přenosu po geodetice ($a^\mu = 0$) rovnice (FWP)₂ přejde na rovnici pro paralelní přenos: $\frac{DW^\mu}{d\tau} = 0$

↳ tečný vektor w^μ se po světočáře vždy přenáší fermiho-walkerovsky

$$\left| \dots \text{důkaz: } a^\mu = \frac{Dw^\mu}{d\tau} = \left(\omega_\nu \frac{Dw^\mu}{d\tau} \right) w^\mu - \underbrace{(\omega_\nu w^\nu)}_{=-1} \frac{Dw^\mu}{d\tau} = \underbrace{(\omega_\nu a^\nu)}_{=0} w^\mu - (-1) \frac{Dw^\mu}{d\tau} = \frac{Dw^\mu}{d\tau} = a^\mu \Rightarrow \right.$$

$$\Rightarrow a^\mu = a^\mu \Rightarrow \text{platí vždy } \checkmark$$

↳ proto W^μ splňující $W_\mu w^\mu = 0$ přejde ke (FWP)₂ na rovnici pro Fermiho přenos: $\frac{DW^\mu}{d\tau} = w^\mu a^\nu W_\nu$

projekce absolutní derivace $\frac{DW^\nu}{d\tau}$ na tříprostor kolmý k w^μ je nulová

$$\left| \dots \text{důkaz: } \cdot \delta_\nu^\mu + w^\mu \omega_\nu = \text{projekční tenzor na tříprostor kolmý k } w^\mu \quad \leftarrow (FP)_2 \right.$$

$$\hookrightarrow \frac{DW^\nu}{d\tau} (\delta_\nu^\mu + w^\mu \omega_\nu) = \frac{DW^\mu}{d\tau} + w^\mu \frac{DW^\nu}{d\tau} \omega_\nu \stackrel{\uparrow}{=} \frac{DW^\mu}{d\tau} - w^\mu W^\nu \frac{Dw_\nu}{d\tau} \stackrel{\leftarrow (FP)_2}{=} \frac{DW^\mu}{d\tau} - w^\mu W^\nu a_\nu =$$

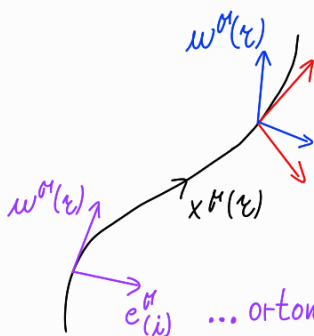
$$= w^\mu a_\nu W^\nu - w^\mu W^\nu a_\nu = 0 \checkmark$$

(Leibnitz & $W_\mu w^\mu = 0$)

* ⇒ F-W přenos zachovává směr vektorů vzhledem k tečně dané světočáře (zatímco paralelní přenos zachovává "prostorový směr" nezávisle na konkrétní světočáře)

o stovnutí F-W a paralelního přenosu

↳ uvažme přenos po obecné (urychlené) světočáře $x^\mu(\tau)$:

→ F-W přenos ⇒ získali jsme bázi stejného typu jako na počátku (w^μ je pořád tečnou; $e^\mu_{(i)}$ je prostorová báze)

→ paralelní transport ⇒ w^μ už obecně není tečným vektorem světočáře a vektory $e^\mu_{(i)}$ již nemusí být ryze prostorové vzhledem ke světočáře

... orthonormální báze - jako nultý vektor báze volíme čtyřrychlost w^μ
- $e^\mu_{(i)}$ je prostorová báze

o Pozn.: (viz skripta [1] (str. 65+66) a skripta [2] (kapitola 18.1.2) (Möllerův poloměr)

↳ každý systém (částic) se spinem S^μ má poloměr omezený zdola podmínkou $\rho \geq \frac{|S|}{mv} \Rightarrow$

⇒ částice se nebude pohybovat přesně po geodetice, ale v její pohybové rovnici se objeví i člen úměrný Riemannovu tenzoru ⇒ nehomogenita gravitačního pole (slabé síly), která se při působení na nebodový systém může projevit

↳ odchylky od geodetiky (tj. $a^\mu = 0$) jsou ale zpravidla malé - odchylka δa^μ typicky bývá:

$$m \delta a^\mu \sim \epsilon^{\alpha\beta\gamma\delta} R^{\mu\nu}_{\alpha\beta} \omega_\nu S_\rho w^\rho$$

např.: uvažujme rotující těleso v newtonovském gravitačním potenciálu $\Phi \sim M/r$

↳ úhlová rychlost ω , poloměr ρ , pohyb rychlostí $v \ll 1$

↳ pro slabé statické pole je $g_{00} = (1 - 2\Phi)$, $g_{ii} = (1 + 2\Phi)$

lze ukázat, že největší příspěvek v δa^b bude:

$$|\delta a^b| \sim \frac{\omega \rho^2}{F} \cdot \sqrt{\frac{M}{F}} a_{\text{NEWT}}, \text{ kde } a_{\text{NEWT}} = \frac{M}{F^2}$$

↳ pokud by planeta rotovala mezní rychlostí $\omega = \frac{m}{\rho^3} \Rightarrow |\delta a^b| \lesssim 10^{-12} a_{\text{NEWT}}$

(na rovniku by se odstředivá síla rovnala gravitační síle)

(° Pozn.: -dodatečné poznámky k obecné rotující bázi - viz skriptá [2] (kapitola 18.1.1))

Lokální referenční systémy v křivém prostoročase

o uvažujeme pozorovatele pohybujícího se po libovolné světočáře, která je v obecném souřadném systému popsána funkcemi $x^\mu(\tau)$ (τ je vlastní čas pozorovatele)

• dále předpokládáme:

(např.: "hrany" laboratoře na Zemi/v raketě)

↳ pozorovatel má ortonormální triádu vektorů $e_{(i)}^\mu$, pomocí které bude konstruovat ve svém bezprostředním okolí nový souřadný systém (označme jej $\{x^{\hat{\mu}}\}$)

↳ jeho světočára bude počátkem tohoto souřadného systému, tj. $x^{\hat{i}} = 0$

↳ jako čas pozorovatel bude používat vl. č. τ , tj. $x^{\hat{0}} \equiv \tau \Rightarrow$ nulový vektor báze $e_{(\alpha)}^{\hat{\mu}} \equiv w^{\hat{\mu}} = (1, 0, 0, 0)$
(Komponenty v souřadnicích $\{x^{\hat{\mu}}\}$)

↓
Komponenty triády v souřadnicích $\{x^{\hat{\mu}}\}$ jsou $e_{(i)}^{\hat{\mu}} = \delta_i^{\hat{\mu}}$

↓
tetráda $\{e_{(i)}^\mu\}$ ($i=0,1,2,3$) s $e_{(0)}^\mu = w^\mu$ je ortonormální (N.B.: $w_\mu w^\mu = -1$)

↓
podél světočáry pozorovatele (tj. $x^{\hat{\mu}} = 0$) a libovolné \Leftrightarrow historie počátku souř. systému $\{x^{\hat{\mu}}\}$ jsou složky metricky v souřadnicích pozorovatele $\{x^{\hat{\mu}}\}$: $\bullet g_{\hat{\mu}\hat{\nu}} = \eta_{\mu\nu}$ a $g_{\hat{\mu}0} = 0$ (1)

↳ v bezprostředním okolí světočáry má metrika tvar: $ds^2 = \eta_{\mu\nu} dx^\mu dx^\nu + g_{\mu\nu,i} x^i dx^\mu dx^\nu$ (2)
↑
Taylorův rozvoj

o Dále uvažujeme:

↳ pozorovatel vyšle ve třech prostorových směrech $e_{(i)}^\mu$ tři prostorové geodetiky

↳ vlastní délky "s" těchto geodetik zvolí jako prostorové souřadnice měřené podél příslušných souřadných čar

↳ v případě nějakého obecného blízkého bodu P, který leží na nadploše $x^0 \equiv \tau = \text{konst.}$, vyšle pozorovatel k bodu P geodetiku a požaduje, aby souřadnice bodu P byly: $x^{\hat{\mu}} = s t^{\hat{\mu}}$,

kde $\bullet t^{\hat{\mu}}$ = jednotkový vektor v počátku ve směru geodetiky

$\bullet s$ = vl. délka vyslané geodetiky (měřena od počátku po bod P)

↳ pro souřadnice bodu P platí: $\frac{d^2 x^{\hat{\mu}}}{ds^2} = 0$

a zmíněné prostorové geodetiky v počátku splňují:

$$\Gamma_{ij}^{\hat{\mu}} \frac{dx^{\hat{i}}}{ds} \frac{dx^{\hat{j}}}{ds} = \Gamma_{ij}^{\hat{\mu}} t^{\hat{i}} t^{\hat{j}} = 0 \text{ pro } \forall t^{\hat{i}}$$

↓

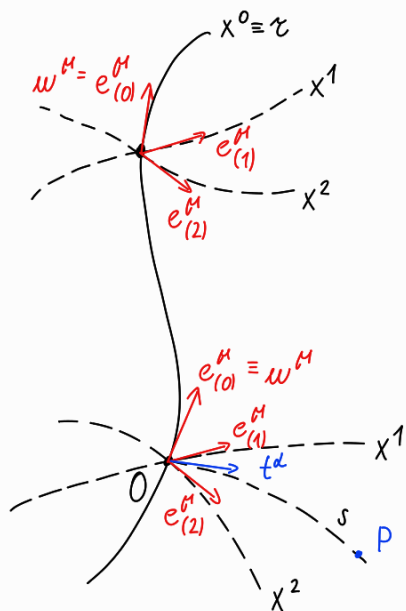
$$\Gamma_{ij}^{\hat{\mu}} = 0$$

↓

$$\left\langle \Gamma_{\alpha\beta}^{\hat{\mu}} = \frac{1}{2} g^{\hat{\mu}\nu} (g_{\nu\alpha,\beta} + g_{\nu\beta,\alpha} - g_{\alpha\beta,\nu}) \right\rangle \& (2)$$

$$\boxed{\begin{aligned} g_{i\hat{j}\hat{k}} &= 0 \\ g_{\alpha i, \hat{j}} &= -g_{\hat{j}i, \alpha} \end{aligned}}$$

(3) (platí pro $x^{\hat{i}} = 0$, a libovolné)

• (3) → antisymetrie $g_{0i,j}$ ⇒ 3 nezávislé komponenty ⇒ lze přiřadit trojvektor w^k :

$$g_{0i,j} = -\varepsilon_{ijk} w^k \quad (4)$$

kde ε_{ijk} je euklidovský Levi-Civitův symbol

(N.B.: prostorová metrika je v $x^i=0$ euklidovská)

◦ dále vypočítáme prostorové složky čtyřzrychlení pozorovatele " a^i " (v souř. $\{x^\mu\}$):

$$a^i = w^i_{;\mu} w^\mu = w^i_{;0} = \Gamma^i_{0\rho} w^\rho = \Gamma^i_{00} = \frac{1}{2} w^{i\mu} (g_{\mu 0,0} + g_{0\mu,0} - g_{00,\mu}) = -\frac{1}{2} g_{00,i} \Rightarrow$$

\swarrow $w^\mu = (1, 0, 0, 0)$ \searrow viz (1)

$$\Rightarrow a^i = -\frac{1}{2} g_{00,i} \Leftrightarrow g_{00,i} = -2a_i \quad (5)$$

◦ dosazením (3), (4), (5) do (2) získáme vztah pro metriku kolem světočáry pozorovatele (v souř. $\{x^\mu\}$):

$$ds^2 = -(1 + 2a_i x^i)(dx^0)^2 - 2\varepsilon_{ijk} x^j w^k dx^0 dx^i + \delta_{ij} dx^i dx^j + \mathcal{O}(|x^i|^2) dx^\mu dx^\nu \quad (6)$$

⇓

netriviální složky afinní konexe:

$$\begin{aligned} \bullet \Gamma^i_{00} &= a^i \\ \bullet \Gamma^0_{0i} &= a_i \\ \bullet \Gamma^i_{0j} &= -\varepsilon^i_{jkl} w^k \end{aligned} \quad (7)$$

◦ Nyní uvažujme, že našeho pozorovatele v jistém okamžiku mají volně padající částice,

příčemž její geodetiku parametrizujeme jejím vlastním časem λ

↳ rci této geodetiky zapíšeme v souř. systému pozorovatele, v němž máme afinní konexi (7) (a metriku (6)):

↳ časová část rce geodetiky:

$$\frac{dx^0}{d\lambda^2} + 2a^i \frac{dx^0}{d\lambda} \frac{dx^i}{d\lambda} = 0 \quad \Rightarrow \text{vztah mezi } x^0 \equiv \tau \text{ a } \lambda \quad (\boxtimes)$$

↳ prostorové části rce geodetiky lze zapsat ve tvaru (po využití (\boxtimes))

$$\ddot{\vec{P}} = \underbrace{-\vec{a}}_{(i)} - \underbrace{2\vec{\omega} \times \dot{\vec{P}}}_{(ii)} + \underbrace{2(\vec{a} \cdot \dot{\vec{P}})\dot{\vec{P}}}_{(iii)} \quad (8)$$

• značení: → "tečka" ... derivace vůči τ

→ $\vec{a} = (a^i)$... prostorové složky zrychlení pozorovatele

→ $\vec{P} = (x^i)$... souřadnice volně padající částice

• příspěvky v (8): (i) $-\vec{a}$... člen způsobený zrychlováním pozorovatele

(ii) $-2(\vec{\omega} \times \dot{\vec{P}})$... Coriolisovo zrychlení

(iii) $2(\vec{a} \cdot \dot{\vec{P}})\dot{\vec{P}}$... relativistická korekce členu (i) (v jednotkách SI: $\frac{2}{c^2}(\vec{a} \cdot \dot{\vec{P}})\dot{\vec{P}}$)

• v řci (8) si všimněme:

↳ pokud pozorovatel volně padá ($a^i = 0$), může být zrychlení částice \ddot{x} nenulové, neboť souřadnicové osy používané pozorovatelem mohou rotovat ($\vec{\omega} \neq 0$) \Rightarrow objeví se Coriolisovo zrychlení volně padající částice \uparrow (iij)

↳ Coriolisovo zrychlení vymizí pouze pokud $\vec{\omega} = 0 \Leftrightarrow \Gamma_{ij}^i = 0$
(viz (7))

toto ovšem platí, přenesí-li se triáda $e_{(i)}^\mu$ Fermiho-Walkerovým přenosem $\rightarrow \otimes$
(tj. Fermiho přenosem, neboť $e_{(i)}^\mu \omega_\mu = 0$)

\otimes důkaz, že tomu tak je:

↳ v souř. systému pozorovatele můžeme psát:

[N.B.: $\omega^\mu = (1, 0, 0, 0)$, $e_{(i)}^\rho = \delta_i^\rho$]

$$\frac{D e_{(i)}^\mu}{d\tau} = e_{(i)j}^\mu \omega^j = e_{(i)j}^\mu \delta^j_0 = e_{(i)0}^\mu + \Gamma_{\rho 0}^\mu e_{(i)}^\rho = \Gamma_{\rho 0}^\mu \delta_i^\rho = \Gamma_{i0}^\mu$$

$$\stackrel{\uparrow}{(FP)_2} = (e_{(i)}^\nu a_\nu) \omega^\mu = (\delta_i^\nu a_\nu) \omega^\mu = a_i \omega^\mu = a_i \delta_0^\mu \Rightarrow *$$

* \Rightarrow pro $\mu = j$ máme tedy: $\Gamma_{i0}^j = 0 \Leftrightarrow \vec{\omega} = 0$,
(7)

tj. trojice $e_{(i)}^\mu$ se přenesí Fermiho-Walkerovsky $\Leftrightarrow \Gamma_{i0}^j = 0 \Leftrightarrow \vec{\omega} = 0$ ✓

↳ N.B.: toto mj. potvrzuje, že i v rámci obecné teorie relativity vektory přenášené podél světočáry urychleného pozorovatele Fermiho-Walkerovým přenosem nerotují

o výše zkonstruovaný souřadný systém, ve kterém má metrik tvar (6) a jediné nenulové složky afinní konexe jsou (7), nazýváme **lokálně referenční systém (LRS) urychleného pozorovatele**

• LRS je lokálním inerciálním systémem, neboť:

↳ v případě, kdy je LRS nerotující ($\vec{\omega} = 0$) a navíc pozorovatel volně padá ($a^\mu = 0$), je z rovnic (7) vidět, že všechny složky afinní konexe jsou podél světočáry nulové \Rightarrow
 \Rightarrow všechny 1. derivace metriky jsou též nulové $|g_{\alpha\beta,\gamma} = g_{\mu\alpha} \Gamma_{\beta\gamma}^\mu + g_{\mu\beta} \Gamma_{\alpha\gamma}^\mu|$

(• N.B.: - předtím jsme vždy měli LIS zavedený kolem nějaké jediné události)
- nyní máme LIS podél celé geodetiky

↳ v případě, kdy jde o LRS podél urychlené světočáry, můžeme vždy v $\#$ jednotlivé události na světočáře nalézt LIS, který se pohybuje stejnou rychlostí jako LRS a jehož osy v daném okamžiku splývají s osami LRS (i když osy LRS vůči osám LIS obecně rotují)

• BÚNO můžeme předpokládat, že událost, ve které LIS konstruujeme leží v prostoročasovém počátku LRS (tj. $x^i = x^0 = 0$)

• transformace: LRS (souřadnice x^{μ}) \longrightarrow LIS (souřadnice ξ^{μ}):

$$\xi^0 = x^0 + (a_p x^p) x^0 + \mathcal{O}(|x^i|^3)$$

$$\xi^i = x^i + \frac{1}{2} a^i (x^0)^2 + \varepsilon^{ijl} \omega^j x^k x^0 + \mathcal{O}(|x^i|^3)$$

• inverzní transformace:

$$x^0 = \xi^0 - (a_p \xi^p) \xi^0 + \mathcal{O}(|\xi^i|^3)$$

$$x^i = \xi^i - \frac{1}{2} a^i (\xi^0)^2 - \varepsilon^{ijl} \omega^j \xi^k \xi^0 + \mathcal{O}(|\xi^i|^3)$$

\hookrightarrow užitím vztahů (*), (6), (7) lze ukázat, že metrika je v počátku LISu ($\xi^i = \xi^0 = 0$) Minkovského a že složky afinní konekce jsou nulové (tzn. 1. derivace metriky vymizí) \Rightarrow

\Rightarrow i v okolí uvažované události $\xi^{\mu} = 0$ je metrika Minkovského (až na členy kvadratické v ξ^i)

$$\left. \begin{aligned} g'_{\alpha\beta} &= \frac{\partial x^{\rho}}{\partial x'^{\alpha}} \frac{\partial x^{\sigma}}{\partial x'^{\beta}} g_{\rho\sigma} & (*) \\ \Gamma'_{\beta\gamma}{}^{\alpha} &= \frac{\partial x'^{\alpha}}{\partial x^{\lambda}} \frac{\partial x^{\mu}}{\partial x'^{\beta}} \frac{\partial x^{\nu}}{\partial x'^{\gamma}} \Gamma_{\mu\nu}{}^{\lambda} + \frac{\partial x'^{\alpha}}{\partial x^{\sigma}} \cdot \frac{\partial^2 x^{\sigma}}{\partial x'^{\beta} \partial x'^{\gamma}} \end{aligned} \right|$$